

Agnieszka Czajkowska

Finansowe wsparcie przedsiębiorczych osób niepełnosprawnych

Słowa kluczowe: *finansowanie, osoby niepełnosprawne, formy wsparcia*

Abstrakt: Celem artykułu jest prezentacja wybranych form finansowego wsparcia przedsiębiorczych osób niepełnosprawnych przez instytucje i organizacje powołane m.in. w celu niesienia pomocy tej części społeczeństwa. Teza zakłada, że działalność instytucji finansujących rozpoczęcie działalności gospodarczej i jej rozwój przez osoby niepełnosprawne jest bardzo ważna, ale niewystarczająca. Jedną z metod integracji społecznej może być samodzielność osób niepełnosprawnych i kształtowanie ich postaw przedsiębiorczych, dzięki udostępnianiu im instrumentów finansowych w formie dotacji, pożyczek i kredytów na preferencyjnych zasadach, ulg i zwolnień w podatkach czy świadczeniach emerytalno-rentowych. W artykule przedstawiono podstawy polityki społecznej UE względem osób niepełnosprawnych oraz wybrane podmioty oferujące alternatywne formy wsparcia finansowego przedsiębiorczych osób niepełnosprawnych.

WPROWADZENIE

Ponad 1/7 Polaków to osoby niepełnosprawne¹. Dość często poruszaniem tematami w mediach jest integracja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, w szczególności gdy dotyczy to osób kalekich, nieradzących sobie z codziennymi czynnościami, czy też spotykających się z barierami architektonicznymi. Tymczasem jako osoba niepełnosprawna, spotykająca się z osobami

¹ W 2002 r. według Narodowego Spisu Powszechnego Ludności ustalono liczbę osób niepełnosprawnych na poziomie 5456,7 tys., co stanowiło 14,3% ludności kraju. Przeprowadzone przez GUS badania stanu zdrowia ludności Polski wskazują na ciągły wzrost liczby osób niepełnosprawnych w naszym kraju. Zgodnie z nimi pod koniec 2004 r. żyło w Polsce 6200 tys. osób niepełnosprawnych, z tego ponad 4800 tys. z prawnie orzeczoną niepełnosprawnością (por. Koza, 2009, s. 364).

niepełnosprawnymi – zarówno w środowisku akademickim, gospodarczym, jak i życiu osobistym – postrzegam pragmatyczne aspekty potrzeb osób niepełnosprawnych. Uważam, że jest niewiele instrumentalno-instytucjonalnych rozwiązań finansowych, które pozwoliłyby niepełnosprawnym na samozatrudnienie, zatrudnianie innych osób oraz prowadzenie z sukcesem działalności gospodarczej. Formy finansowania adresowane specjalnie dla osób niepełnosprawnych pragnących rozpocząć działalność gospodarczą są nieliczne, a przede wszystkim środki finansowe na to przeznaczone są zbyt ograniczone. Dlatego pragnę w artykule podać ich przykłady i poddać je ocenie. Celem opracowania jest prezentacja i krytyka wybranych form finansowego wsparcia przedsiębiorczych² osób niepełnosprawnych przez instytucje i organizacje powołane m.in. w celu niesienia pomocy tej części społeczeństwa.

POLITYKA SPOŁECZNA UNII EUROPEJSKIEJ WZGLĘDEM OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Pojęciem, które szczególnie mocno związane jest ze środowiskiem osób niepełnosprawnych, jest integracja społeczna i zawodowa, która pomaga wyrwać się z zakłętego kręgu własnej sytuacji społecznej osobom chorym, wiążąc ich ze społeczeństwem, którego są członkami. Integracja z reguły jest działaniem celowym, podejmowanym przede wszystkim przez osoby zdrowe, mającym zmotywować niepełnosprawnych do życia w społeczeństwie. Począwszy od lat 90. ubiegłego stulecia coraz więcej uwagi w krajach europejskich poświęca się osobom niepełnosprawnym, aby mogły one aktywnie uczestniczyć w życiu zawodowym na równi z całym społeczeństwem.

W 1996 roku nastąpił przełom w Europie w uregulowaniach prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych. Polityka Unii Europejskiej wobec niepełnosprawnych została zawarta w komunikacie „Równe szanse dla osób niepełnosprawnych – nowa strategia niepełnosprawności we Wspólnocie” (Michalec, 2003, s. 7).

² Przedsiębiorczość jest to aktywność na gruncie zarówno gospodarczym, jak i społecznym, oznacza budowanie czegoś nowego, odmiennego, tworzenie lub przekształcanie wartości. Postawa przedsiębiorcza wymaga posiadania określonych cech osobowościowych i odpowiednich umiejętności i kompetencji, takich jak: kreatywność, pomysłowość, inwencja, odwaga, samozaparcie i zdeterminowanie. Ponadto przedsiębiorczość wiąże się z umiejętnością podejmowania ryzyka, posiadaniem zdolności interpersonalnych oraz umiejętnością pracy w zespole. Osoba przedsiębiorcza musi umieć wyznaczać sobie określone cele i pewnie oraz zdecydowanie dążyć do ich realizacji. Powinna także posiadać zdolność rozwiązywania zaistniałych problemów i samodzielnego radzenia sobie w trudnych i często skomplikowanych sytuacjach. Osoba przedsiębiorcza musi też chętnie zdobywać nowe umiejętności. Przedsiębiorczość oznacza przede wszystkim umiejętność, gotowość, zapał oraz przekonanie do podejmowania różnego rodzaju przedsięwzięć i działań.

Cechą charakterystyczną tej subpopulacji jest niska samoocena, niewielka aktywność społeczna, znaczne bezrobocie i trudności w przełamywaniu barier, w szczególności w zakresie podejmowania ryzyka prowadzenia przedsiębiorstw na własny rachunek. Osoby niepełnosprawne stanowią grupę bardzo zróżnicowaną pod względem stopnia, rodzaju niepełnosprawności oraz cech wyznaczających ich potrzeby i ograniczających możliwości samodzielnego zaspokojenia potrzeb (Koza, 2009, s. 364–365).

Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) przez niepełnosprawność rozumie się wszelkie ograniczenie lub wynikający z uszkodzenia brak zdolności wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka. WHO opracowała klasyfikację niepełnosprawności³, różniąc jej następujące rodzaje (Różycka, 2006, s. 646):

- uszkodzenie (ang. *impairment*) oznacza utratę lub nieprawidłowość funkcjonowania fizjologicznych lub anatomicznych struktur ludzkiego organizmu,
- niezdolność (ang. *disability*) to stan będący konsekwencją zaistniałego uszkodzenia, manifestujący się fizycznym ograniczeniem lub zniesieniem możliwości działania i podejmowania aktywności właściwych osobom pełnosprawnym,
- niepełnosprawność (ang. *handicap*) to niekorzystna, gorsza w stosunku do pozostałych członków danej zbiorowości, sytuacja, będąca konsekwencją zaistniałego uszkodzenia lub niepełnosprawności i polegająca na umożliwieniu osobie niepełnosprawnej podejmowanie ról uważanych w danych warunkach społecznych i kulturowych za normalne dla osób jej płci i wieku.

Państwa Unii Europejskiej prowadzą własną politykę społeczną i różnie rozwiązują problemy osób niepełnosprawnych. Każdy kraj indywidualnie ustala zasady wsparcia osób niepełnosprawnych. Spośród działań na rzecz wsparcia przedsiębiorstw zatrudniających osoby niepełnosprawne oraz potencjalnych przedsiębiorców na uwagę zasługują wybrane przykłady z kilkunastu krajów UE przedstawione w tabeli 1.

Od 1 maja 2004 roku polskie organizacje i instytucje mogą korzystać z pomocy finansowej pochodzącej z funduszy strukturalnych. Z punktu widzenia organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych najistotniejsza jest pomoc oferowana w ramach Europejskiego Funduszu Regionalnego. Organizacje, które chcą realizować projekty na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych, korzystają ze środków finansowych oferowanych w ramach Działania 1.4. Sektorowego Programu Organizacyjnego – Rozwój Zasobów Ludzkich, które dotyczy integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, głównie w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych i absolwentów. Jednym z rodzajów pomocy jest subsydiowane zatrudnienie na otwartym rynku pracy.

³ Opublikowane w Międzynarodowej Klasyfikacji Uszkodzeń Niepełnosprawności i Upośledzeń.

Tabela 1. Działania na rzecz wsparcia przedsiębiorstw zatrudniających osoby niepełnosprawne oraz potencjalnych przedsiębiorców w wybranych krajach Unii Europejskiej

Kraj	Wymagania obligatoryjne tj. zapewnienie niepełnosprawnym	Formy zachęty do przeciwdziałania dyskryminacji i adaptacji miejsc pracy
1	2	3
Austria	-	subwencje i wsparcie finansowe na adaptację miejsc pracy
Belgia	3% zatrudnienia w niektórych sektorach publicznych;	<ul style="list-style-type: none"> • ulgi w ubezpieczeniu społecznym; • wyrównania finansowe dla firm które zatrudniają niepełnosprawnych (do 50% wynagrodzenia w zależności od regionu) • wsparcie finansowe dla osób niepełnosprawnych
Dania	-	<ul style="list-style-type: none"> • w niektórych przypadkach zwolnienia ze zobowiązań społecznych oraz wynagradzania, • w ramach adaptacji miejsc pracy przewiduje się wsparcie finansowe za pomoc niepełnosprawnym w pracy, • akcent położony jest na zatrzymanie pracowników, którzy mieli wypadek w pracy, a także prewencję, • udzielane są subwencje na założenie przedsiębiorstwa
Finlandia	-	subwencje na zatrudnienie w firmach prywatnych i państwowych
Francja	6% zatrudnienia w firmach państwowych i prywatnych zatrudniających powyżej 19 pracowników	wsparcie finansowe w ramach Programu AGEFIPH skierowanego do przedsiębiorstw
Grecja	7% zatrudnienia w firmach prywatnych (3% inwalidzi wojenni, 3% pozostali) oraz 5% w państwowych	subwencje dla firm, które zatrudniają niepełnosprawnych min. na 3 lata oraz zaoferują im szkolenia, a także na adaptację miejsc pracy
Holandia	3–7% zatrudnienia – średnio 5% zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym	rekompensaty finansowe dla firm, które przekroczyły 5% wymóg zatrudnienia oraz opłaty w przypadku nie respektowania 5% wymogu zatrudnienia
Irlandia	3% zatrudnienia w sektorze publicznym, ale nie jest to obowiązek statutowy	subwencje na zatrudnienie osób niepełnosprawnych i na adaptację miejsc pracy

cd. tab. 1.

1	2	3
Luksemburg	5% zatrudnienia w sektorze publicznym oraz 2–4% w firmach prywatnych;	<ul style="list-style-type: none"> • subwencje na zatrudnianie osób niepełnosprawnych w zależności od stopnia niepełnosprawności • 50% podatku od płacy minimalnej miesięcznie w przypadku braku zatrudnienia pracowników niepełnosprawnych
Portugalia	-	<ul style="list-style-type: none"> • rekompensaty dla firm, które podejmują się różnych inicjatyw • premia za zatrudnienie osoby niepełnosprawnej (bez podatku) • premia za osiągnięcia • subwencje na tworzenie nowych przedsiębiorstw
Szwecja	-	programy readaptacji dla osób niepełnosprawnych
Wielka Brytania	-	nacisk na tworzenie nowych firm
Włochy	6% zatrudnienia w sektorze publicznym i prywatnym, zatrudniającym powyżej 35 pracowników (% w zależności od stopnia niepełnosprawności)	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *L'emploi des personnes handicapées en Europe: quel présent pour quel avenir? Observatoire des Hommes et des Organisations*, ADECCO, Paris, 2001.

Jedną z form pośredniego promowania przedsiębiorczości osób niepełnosprawnych są szkolenia i warsztaty⁴ organizowane dla potencjalnych przedsiębiorców. Można się na nich dowiedzieć, jak otworzyć własną firmę, sporządzić biznesplan, na jakich warunkach można aplikować o dotację. Tego typu wsparcie organizowane jest w wielu miastach w Polsce, ale nie ma ono na celu bezpośredniego finansowania, a jedynie przygotowanie bezrobotnych niepełnosprawnych

⁴ Warsztat oznacza wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówkę stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zatrudnienia. Realizacja celu, jaki ma wykonać warsztat, odbywa się przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej zmierzającej do rozwijania: umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym. Warsztaty różnią się od szkoleń organizowanych np. dla bezrobotnych m.in. przez urzędy pracy, ośrodki szkoleniowo-wychowawcze, ośrodki kształcenia zawodowego, które aplikują (do organizacji unijnych, rządowych, samorządowych, pozarządowych) i w drodze konkursów otrzymują środki pieniężne na realizację projektów szkoleniowych dla ogółu społeczeństwa.

do podjęcia działalności gospodarczej. Udział w warsztatach pozwala także uczestnikom ocenić swoje predyspozycje i umiejętności oraz dostarcza praktycznej wiedzy z zakresu założenia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej.

ORGANIZACJE OFERUJĄCE ALTERNATYWNE FORMY WSPARCIA FINANSOWEGO PRZEDSIĘBIORCZYCH OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Złożone, specjalne potrzeby osób niepełnosprawnych mogą być zaspokajane dzięki działalności różnorodnych instytucji i urzędów państwowych współpracujących z organizacjami pozarządowymi, które są niezbędnym ogniwem życia zbiorowego i uzupełniają system instytucji państwowych. W Polsce od kilkunastu lat powstają organizacje, fundacje i stowarzyszenia zrzeszające osoby niepełnosprawne, ich rodziny i obrońców ich praw, walczące o lepsze warunki życia oraz pracy dla osób niepełnosprawnych.

Jedną z najważniejszych organizacji wspierających osoby niepełnosprawne jest Państwowy Fundusz Osób Niepełnosprawnych (PFRON). Środki PFRON przeznaczone są m.in. na:

- utrzymanie istniejących, a zagrożonych likwidacją miejsc pracy osób niepełnosprawnych,
- tworzenie i funkcjonowanie poradnictwa zawodowego,
- dotacje dla przedsiębiorców podejmujących produkcję wyrobów ortopedycznych, środków pomocniczych lub sprzętu rehabilitacyjnego albo usługi w tym zakresie, na uruchomienie tej produkcji lub usług (por. *Państwowy Fundusz Osób Niepełnosprawnych – wiadomości ogólne i programy celowe*, 2009).

Większość programów PFRON koncentruje się raczej na popieraniu zatrudnienia osób niepełnosprawnych niż na ich bezpośredniej aktywizacji dzięki umożliwieniu założenia własnej firmy. Jednym z nich jest „Trener” – program zatrudnienia wspomaganego osób niepełnosprawnych.

Od 30.07.2007 r. wprowadzano ustawowo nowy instrument finansowy. Od początku 2008 r. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych dysponuje środkami na wypłatę jednorazowych dotacji. „Osoba niepełnosprawna, może otrzymać ze środków Funduszu jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej w wysokości określonej w umowie zawartej ze starostą, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia⁵, jeżeli nie otrzymała środków publicznych na ten cel” (ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, art. 12a ust. 1, dalej cyt. jako ustawa). Dofinansowanie jest bezzwrotne,

⁵ Na początku 2009 r. maksymalne dofinansowanie wynosiło 15 x 3087 zł = 46305 zł.

z wyjątkiem sytuacji niedotrzymania przez niepełnosprawnego warunków umowy podpisanej ze starostą – wówczas dofinansowanie takie trzeba oddać z należnymi odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych. Każda zmiana umowy wymaga formy pisemnej. Przed zmianą przepisów osoby niepełnosprawne mogły ubiegać się wyłącznie o pożyczkę (w kwocie do 40 tys. zł), którą należało spłacić.

Środki z PFRON na podjęcie działalności gospodarczej może otrzymać osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu, jeżeli nie otrzymała środków publicznych na ten cel, np. ze środków Funduszu Pracy czy z ośrodka pomocy społecznej na usamodzielnienie się. Pomoc może być udzielona na podjęcie pierwszy raz działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej albo rolniczej w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, w tym polegającej na prowadzeniu działów specjalnych produkcji rolnej, bez względu na formę prawną jej prowadzenia. Wnioski składa się do starosty właściwego ze względu na miejsce zarejestrowania osoby niepełnosprawnej jako bezrobotnej albo poszukującej pracy niepozostającej w zatrudnieniu, czyli w praktyce aplikuje się w powiatowych urzędach pracy. Można także uzyskać pomoc finansową na ponowne podjęcie działalności gospodarczej, jeżeli zgodnie z oświadczeniem osoby niepełnosprawnej wnioskującej o nią upłynęło co najmniej 12 miesięcy od zaprzestania prowadzenia tej działalności (por. *Własna działalność gospodarcza*, 2008). Jak wskazują dane uzyskane za trzy kwartały 2008 r., podpisano 1134 umowy o jednorazowe wsparcie ze środków PFRON ze starostami, na kwotę 33,2 mln zł (BIFRON 2008, nr 5–6, s. 11). Zarówno liczba umów jak i kwoty udzielonych dotacji były znacznie wyższe niż pożyczek z poprzednich lat.

Osoba niepełnosprawna prowadząca działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne może także otrzymać ze środków PFRON dofinansowanie do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie tej działalności (art. 13, ust. 1 ustawy). Warunkiem uzyskania dofinansowania jest jednak, aby nie korzystała ona z pożyczki z Funduszu na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej oraz z Funduszu Pracy na rozpoczęcie działalności gospodarczej, chyba że pożyczka taka została spłacona lub w całości umorzona (Sierpińska, 2007). Dofinansowanie następuje na podstawie umowy zawartej przez starostę z osobą niepełnosprawną – przedsiębiorcą lub rolnikiem (podstawa prawna: art. 13, ust. 2 ustawy).

Poza tym „Pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej może, na wniosek, otrzymać ze środków Funduszu dofinansowanie w wysokości do 50% oprocentowania zaciągniętych kredytów bankowych pod warunkiem wykorzystania tych kredytów na cele związane z rehabilitacją zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych” (art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy).

Okres funkcjonowania jednorazowego wsparcia finansowego (dotacji) na założenie firmy przez osoby niepełnosprawnej zbiegł się czasowo z nałożeniem na tych aktywnych gospodarczo inwalidów znacznie większych niż ponosili poprzednio obciążeń z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne. O ile do końca 2007 r. osoby niepełnosprawne, prowadzące firmy na własny rachunek, opłacały co miesiąc składkę na ubezpieczenie zdrowotne w wysokości 189,95 zł, o tyle od 2008 r. obciążenia z tytułu wpłat na ZUS są już znacznie wyższe. Obowiązują nowe zasady opłacania składek na ubezpieczenie społeczne przez osoby niepełnosprawne, prowadzące własne firmy. Osoby te zobowiązane są do opłacania składek: emerytalnych, rentowych, wypadkowych i zdrowotnych oraz na Fundusz Pracy. Jednocześnie umożliwia się wystąpienie tym osobom do PFRON-u o częściową refundację kosztów tych składek. Ponadto poprzednio przedsiębiorca niepełnosprawny nie musiał posiadać własnych środków pieniężnych na zapłatę składek, gdyż robił to za niego PFRON. Od 2008 r. musi zwracać się do PFRON-u o refundację zapłaconych obowiązujących go składek na ZUS. Zatem musi posiadać własne środki na zapłatę składek i czekać na ich refundację z Funduszu (Kozła, 2009, s. 369, 370).

Od 2008 r. wszystkie osoby niepełnosprawne prowadzące działalność gospodarczą mogą zwracać się do PFRON-u z wnioskiem o refundację składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe (podstawa prawna: ustawa art. 25a, 25c oraz ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 18 ust. 8, art. 18a). Obecnie osoby niepełnosprawne są zwolnione z płacenia świadczeń ubezpieczeniowych. Refundowane są wyłącznie składki do wysokości obliczonej od najniższej podstawy ich wymiaru. Wynosi ona 60% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia z poprzedniego kwartału. Do wniosku dołącza się miesięczną informację o podstawach wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne, opłaconych składkach oraz stopniu niepełnosprawności. Zdaniem Tadeusza Cymańskiego (byłego przewodniczącego sejmowej Komisji Polityki Społecznej) refundacja składek ZUS to duża pomoc dla osób niepełnosprawnych prowadzących działalność gospodarczą. Brak wsparcia państwa spowodowałoby likwidację wielu firm (Sierpińska, 2007).

W tabeli 2 przedstawiono przepisy regulujące wysokość refundacji osobie niepełnosprawnej wykonującej działalność gospodarczą obowiązkowe składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL – telepraca to projekt opierający się na założeniu przeniesienia pracowników zagrożonych utratą pracy z podmiotów, w których są zatrudnieni do telecentrum lub telechatek. W tej sytuacji zmianie ulega jedynie miejsce świadczenia pracy, nie zaś sam stosunek pracy. Ma to na celu podniesienie konkurencyjności przedsiębiorstw sektora MSP i utrzymanie zatrudnienia pracowników niepełnosprawnych ruchowo i zagrożonych utratą pracy. Ma to się odbywać poprzez praktyczne wdrożenie i przetestowanie elastycznego systemu zatrudnienia w formie telepracy, połączonego z systemem

Tabela 2. Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe

Przepisy Ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych	Za okres od stycznia do grudnia 2009 r. miesięczna kwota składek na ubezpieczenia społeczne odpowiadająca kwocie składek należnych od:
<p>Art. 18 ust. 8 stanowi, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących pozarolniczą działalność stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku.</p>	<p>60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek wynosi: 373,96 zł na ubezpieczenie emerytalne, 114,95 zł na ubezpieczenie rentowe.</p>
<p>Zgodnie z art. 18a ust. 1 podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe osób prowadzących pozarolniczą działalność w okresie pierwszych 24 miesięcy kalendarzowych od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności gospodarczej stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia.</p>	<p>30% kwoty minimalnego wynagrodzenia wynosi: 74,72 zł na ubezpieczenie emerytalne, 22,97 zł na ubezpieczenie rentowe.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Wysokość refundacji*, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, <http://www.pfron.org.pl>, aktualizacja: 10.07.2009.

ustawicznego kształcenia. Proponowane rozwiązanie to system oparty na kształceniu powiązań pomiędzy przedsiębiorstwami z sektora MSP i ich niepełnosprawnymi ruchowo pracownikami a instytucjami zrzeszającymi przedsiębiorstwa lub pracodawców sektora MSP, instytucjami szkoleniowymi i instytucjami wsparcia zatrudnienia oraz organizacjami zrzeszającymi osoby niepełnosprawne (Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, 2009).

Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych jest największym związkiem pracodawców zrzeszającym przedsiębiorców zatrudniających osoby niepełnosprawne. Prowadzi działalność informacyjno-szkoleniową, której celem jest dostarczenie pracodawcom osób niepełnosprawnych aktualnej i rzetelnej wiedzy m.in. poprzez szkolenia, seminaria oraz poradnictwo organizowane w oddziałach. Projekty realizowane przez Polską Organizację Pracodawców Osób Niepełnosprawnych, które są ukierunkowane na promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych i kształtowania ich postaw przedsiębiorczych to:

– Punkty Poradnictwa dla Osób Niepełnosprawnych prowadzone w 10 miastach na terenie całej Polski. Pracownicy tych Punktów świadczą usługi doradcze

z dziedzin, w których osoby niepełnosprawne potrzebują wsparcia i informacji. Realizowane jest poradnictwo psychologiczne, społeczno-prawne oraz udzielane są informacje na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych;

– Centra Pracy dla Osób Niepełnosprawnych funkcjonują w 10 różnych miastach Polski. W placówkach tych osoby niepełnosprawne mogą uzyskać kompleksowe wsparcie, które ułatwia im włączenie się w rynek pracy, w szczególności: prowadzone jest doradztwo zawodowe, przygotowywane i wdrażane są indywidualne plany drogi życiowej i zawodowej, prowadzone jest specjalistyczne poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy, mające na celu przygotowanie do aktywnego poszukiwania pracy i utrzymania w zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (*Projekty realizowane*, 2009).

ZAKOŃCZENIE

We współczesnym świecie niepełnosprawność człowieka uznaje się za szczególnie ważny i doniosły problem społeczny. W Polsce zgodnie z wytycznymi Wspólnoty podejmowane są próby dotyczące realizacji nowego celu, którym jest identyfikacja i eliminacja wszystkich barier stanowiących przeszkodę w równym dostępie do praw i w pełnym uczestnictwie we wszystkich dziedzinach życia.

Rola instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych jest bardzo ważna. W ostatnich latach powstało wiele instytucji, fundacji, stowarzyszeń, które mają pomagać osobom niepełnosprawnym nie tylko przystosować się do życia w społeczeństwie, ale również ułatwić dostęp do wszelkiego rodzaju pomocy finansowej. Niestety odsetek funduszy kierowanych bezpośrednio na wsparcie finansowe przedsiębiorczych osób niepełnosprawnych w porównaniu ze środkami przeznaczanymi dla różnych organizacji, które pośrednio wspomagają niepełnosprawnych, jest niewielki.

Dla przedsiębiorczych osób niepełnosprawnych prowadzenie własnej firmy jest nie tylko źródłem dochodu, ale sposobem na unikanie marginalizacji i powrót do pełni życia społecznego. Ciągłe jednak bardzo niewielki odsetek osób niepełnosprawnych w Polsce (w porównaniu z zachodnimi krajami UE) podejmuje samodzielnie działalność gospodarczą. Dlatego bardzo ważne jest stosowanie odpowiednich i na preferencyjnych zasadach instrumentów finansowych, wspierających aktywność gospodarczą tej grupy społeczeństwa.

W porównaniu z zachodnimi rozwiązaniami legislacyjnymi, w Polsce istnieje mało instrumentów finansowych zachęcających do przeciwdziałania dyskryminacji i adaptacji miejsc pracy, jak również instytucji, które bezpośrednio wspomagają finansowo osoby niepełnosprawne, pragnące podjąć lub rozwijać działalność gospodarczą. Jedną z najbardziej atrakcyjnych form jest dotacja, ale

jest ona dostępna dla nielicznych wnioskodawców, tym bardziej że w warunkach kryzysu środki na ten cel są bardzo ograniczone (podobnie jak na cele wyjazdów rehabilitacyjnych, sprzętu rehabilitacyjnego, dofinansowanie samochodów i kursów prawa jazdy dla osób niepełnosprawnych, komputerów itp.).

LITERATURA

- BIFRON, (2008) – Biuletyn Informacyjny Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Warszawa, nr 5–6.
- Koza A. (2009), *Podstawowe formy wsparcia przedsiębiorczości osób niepełnosprawnych ze środków Państwowego Funduszu Osób Niepełnosprawnych*, in: *Uwarunkowania rynkowe rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw – Mikrofirma 2009*, A. Bielawska (red.), Uniwersytet Szczeciński, Zeszyty Naukowe Nr 540, Ekonomiczne Problemy Usług Nr 34, Szczecin.
- L'emploi des personnes handicapées en Europe: quel present pour quel avenir?*, Observatoire des Hommes et des Organisations, Groupe Adecco.
- Michalec P. (2003), *Niepełnosprawni razem w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Jedność, Kielce.
- Państwowy Fundusz Osób Niepełnosprawnych – wiadomości ogólne i programy celowe*, Oddział Łódzki PFRON, <http://ptsr-lodz.prv.pl>, aktualizacja: 24.08.2009.
- Program Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL – opis projektu*, Fundacja Fundusz Współpracy, <http://www.equal.org.pl>, na dzień: 23.08.2009.
- Projekty realizowane przez Polską Organizację Pracodawców Osób Niepełnosprawnych*, <http://www.poon.pl>, na dzień: 23.08.2009.
- Różycka E. (red.), (2006), *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, Wydawnictwo Akademickie Żak.
- Sierpińska A. M., *PFRON: dofinansowanie do otwarcia firmy*, eGospodarka.pl, <http://www.firma.egospodarka.pl>, aktualizacja: 14.07.2007.
- Ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, DzU z 2007 r., Nr 11, poz. 74, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, DzU z 1997 r., Nr 123, poz. 776, DzU z 2008 r., Nr 14, poz. 92, Nr 223, poz. 1463, Nr 227, poz. 1505, Nr 237, poz. 1652, z 2009 r., Nr 6, poz. 33.
- Własna działalność gospodarcza*, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, <http://www.pfron.org.pl>, aktualizacja 12.05.2008.
- Wysokość refundacji*, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, <http://www.pfron.org.pl>, aktualizacja 10.07.2009.

FINANCIAL SUPPORT FOR ENTERPRISING HANDICAPPED PEOPLE

Key words: *financing, handicapped people, forms of support*

Abstract: The aim of the article is presentation of chosen forms of financial support of enterprising handicapped people by institutions and organizations, qualified for carrying help of this part of society. The thesis presumes, that the activity of institutions funding a beginning of economic activity and its development by handicapped people is very important, but not sufficient. One of methods of social integration can be self-dependence of handicapped people and formation their enterprising attitudes, thanks to making for them accessible financial instruments in forms of grants, loans and credits on preferential rules, tax relieves and tax exemptions or services pensions. In the article there were introduced bases of a social policy of chosen EU countries with respect to handicapped people as well as the most important institutions offering alternative forms of financial support addressed to enterprising handicapped people.